

Schotland, wat kunnen we ervan leren?

(Door Rinda den Besten)

Op initiatief van de Sectorraden, reisden de partners van de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (PO-Raad, VO-Raad, MBO-Raad, Min VWS & OCW, RIVM, NOC*NSF) vorige week drie dagen door Schotland. De reden: Schotland heeft – na een tien jaar durend intensief studie- en participatieproces – sinds 2012 een nieuw 'curriculum for excellence' in al haar scholen en heeft daarin integraal het aspect 'Health & Wellbeing' in opgenomen.

We bezochten *Education Scotland*, scholen in de local authorities Fife en Edinburgh, spraken met leerlingen, ouders, leraren, schoolleiders, bestuurders en de Staatssecretarissen van Public Health en Education.

Copy Paste?!

Wat we in Schotland geleerd hebben? Dat Schotland, evenmin als Finland, Canada of Shanghai een onderwijs-walhalla is, waar we door middel van copy/paste een aantal trucs van kunnen overnemen. Vooral omdat Schotland een heel ander vertrekpunt van de discussie rond het nieuwe curriculum kende. Dat was ten eerste omdat Schotland in 1998 een eigen parlement kreeg en daarmee nieuwe standaarden wilde vaststellen op onderwijskwaliteit voor 3 tot 18 jarigen, waardoor dit curriculum voor de Schotten ook een soort 'emancipatiebeweging' was. Ten tweede omdat in Schotland met name de verschillen in onderwijskwaliteit tussen de hogere en lagere sociaal-economische klasse gigantisch zijn ('closing the gap' was een belangrijk doel). En ten derde omdat leraren meer autonomie vroegen en een onderwijssysteem voor hun leerlingen wensten dat hen beter zou toerusten voor de toekomst. In een curriculum waar een grotere rol voor ICT, de gemeenschap en ouders zou zijn weggelegd. Ook duidelijk was dat het aspect gezondheid, in brede zin, moest worden meegenomen, omdat Schotland flinke gezondheidsproblemen onder haar jeugd heeft: overgewicht, obesitas, alcohol/drugsgebruik en een schrikbarend hoog percentage tienerzwangerschappen.

Hoewel onze situatie dus heel anders is, zijn er parallellen tussen Nederland en Schotland. Ook onze leraren ervaren weinig ruimte in hun lessen, ook bij ons lijkt het onderwijsaanbod steeds maar uit te dijen en ook wij zoeken naar manieren om ICT te integreren. En beide landen hebben als doel dat het onderwijs van de toekomst veel aandacht heeft voor de fysieke en sociaal-emotionele gezondheid van leerlingen.

Schotland heeft hier maar liefst tien jaar over nagedacht, met een 'Education Committee' van wetenschappers en inspecteurs, daaronder dertien commissies op diverse vakgebieden, die gezamenlijk een groots participatieproces hebben vormgegeven. Doormiddel van een nationaal debat konden daaraan duizenden mensen meedoen.

*Vlnr: Jan Faber (projectleider Onderwijsagenda SBGL), Erik Lenselink (NOC*NSF), Rinda den Besten*

Dit lange proces leverde heel veel op, maar de belangrijkste zaken, ook voor ons proces in Nederland, zijn:

- **Integrale aanpak:** Het hele curriculum voor kinderen van 3 tot en met 18 jaar wordt integraal aangepakt in plaats van versnipperd in de traditionele sectoren.
- **Kerncapaciteiten:** Het nieuwe curriculum is gebaseerd op vier capaciteiten die als essentieel worden gezien voor de toekomstige inwoners van Schotland:
 - successful learners (succesvolle 'leerders'),
 - confident individuals (zelfverzekerde individuen),
 - responsible citizens (verantwoordelijke burgers) en
 - effective contributors (effectieve bijdragers).
- **Gecoördineerde aanpak** waar de tijd voor werd genomen: Geen hijgerigheid of kortetermijn politieke scoringsdrift, maar een groot vernieuwingsproces waar iedereen bij betrokken werd. Respect voor de Schotse overheid!
- **Aandacht voor andere noden** in het onderwijs: Zoals de verbetering van schoolmaterialen, verhoging van de salarissen, vernieuwing van de schoolgebouwen en een meer systematische professionele ontwikkeling waaronder een nieuwe vorm van toezicht op basis van zelfevaluatie.

- Het goede benoemen en behouden: De flexibiliteit van het Schotse systeem, de combinatie van breedte en diepte, de hoge kwaliteit van de leraren en het onderwijs en de kwaliteit van onderwijsmaterialen die het streven van leraren ondersteunen.

Het Curriculum for Excellence schematisch bekeken. Bron: <http://www.scotland.gov.uk/>

Wat ik verder heel mooi vond, is dat het geen dichtgetimmerd curriculum heeft opgeleverd, maar meer een 'besturingssysteem' werd waarmee men het onderwijs vorm kan geven. Een systeem dat nog voldoende flexibiliteit en eigen keuze in zich heeft om diversiteit overeind te houden. Ook mooi vond ik dat er in de lerarenopleidingen wordt geleerd dat ook dit nieuwe *Curriculum for Excellence* niet in beton gegoten is, en dat leraren van morgen zullen moeten kunnen omgaan met continue verandering (kleine aspecten) in hun dagelijks werk.

Het allermooist, maar tegelijkertijd ook het lastigst vind ik dat een aantal leergebieden wordt gerekend tot de verantwoordelijkheid van ALLE docenten, aangeduid als vakdoorsnijdend leren. Het gaat daarbij om:

- literacy,
- numeracy, en
- health & wellbeing.

En dat leraren elkaar hierop aanspreken en ook door hun teams en schoolleiders hierop aanspreekbaar zijn. Hoe ze dit precies moeten vormgeven, is nog een zoektocht, maar het uitgangspunt vind ik erg mooi. De leraren die we gesproken hebben zagen dit ook zo.

Pareltjes

We bezochten twee zeer verschillende scholen, het waren beide pareltjes, ieder op hun eigen manier.

[Donibristle Primary School](#), in een witte hogere middenklasse-buurt boven Edinburgh. Een basisschool die het nieuwe curriculum for excellence heeft vertaald naar een prachtig systeem van verantwoordelijkheid en burgerschap neerleggen, het geven van een stem aan kinderen en focus op ieders eigen prestaties. De kinderen waren bijna allemaal lid van een team (met bijbehorende kleurige petjes); de *maths club* deed extra wiskunde, de *sports captains* voerden het sportteam aan, de *eco-squad* hield het terrein schoon, het *tech-team* zette de computers aan en uit. Alle kinderen werden in hun specifieke talent gewaardeerd, en trots dat iedereen er op was!

De **[DrumChapelHighSchool](#)**, een voortgezet onderwijs school in een achterstandsbuurt van Glasgow, raakte me echt. Een middelgrote school met leerlingen uit lagere milieus, gebroken gezinnen, met veel verwaarlozing, verslavings- en andere problematiek. Deze school (voor de tweede keer in de race om Sports School of the Year te worden), combineert enorm veel positiviteit met enorme trots en hoge verwachtingen van hun leerlingen. Zij gaven echt handen en voeten aan het credo dat iedere docent verantwoordelijk is voor 'health en wellbeing' van de leraren. De leerlingen straalden, de leraren werkten keihard, maar straalden ook, en samen behaalden ze prachtige resultaten!

Meer weten over het Schotse curriculum? Lees [hier](#) verder.

Waar heeft dit toe geleid?

Schotland is zelf de eerste om toe te geven dat ze er nog lang (!!) niet zijn. Deze onderwijs-mammoettanker draaien, gaat zeker twintig jaar duren, geven ze aan. Hoewel de eerste examenresultaten positief zijn, is er nog onvoldoende nagedacht over de balans tussen ruimte en integraliteit aan de ene kant, en de exameneisen en standaarden die daarbij horen op taal, rekenen en spelling, aan de andere kant. En hoewel de doelen die gesteld zijn op gezondheid en welbevinden door iedereen onderschreven worden, heeft niemand ook nog maar het begin van een idee hoe dit gemeten of gemonitord kan worden. Ook is er nog nauwelijks sprake van een geïntegreerd ICT-beleid en zien ze helaas nog geen resultaten van hun inspanningen, in termen van overgewicht of obesitas.

Mooi vind ik dat ze die twintig jaar ervoor gaan nemen, koersvast lijken te zijn en met elkaar, de politiek, ouders en leerlingen hebben afgesproken dat ze hier stapje voor stapje wel gaan komen. Dat ze de tijd namen voor de discussie en analyse en nu de tijd nemen voor de implementatie vind ik een teken van politieke volwassenheid. Dat gun ik onze Nederlandse leerlingen, leraren en scholen (van de toekomst) ook. Laten we morgen beginnen, maar niet overmorgen klaar willen zijn.

Ook staatssecretaris Sander Dekker (Onderwijs) was mee op studiereis.